
P r i k a z i i o s v r t i

Zbornik o Knjizi Otkrivenja

Elena BOSETTI – Angelo COLACRAI, *Apokalypsis, Percorsi nell' Apocalisse in onore di Ugo Vanni*, Citadella Editrice, Assisi 2006., 880 stranica.

Zbornik u čast prof. dr. Ugu Vanniju obuhvaća 880 str. i 35 radova, kolega profesora, studenata i poznanika, stručnjaka s područja Knjige Otkrivenja, prije svega iz Rima, ali i iz svih krajeva Italije, te i mnogo šire, iz Španjolske, Njemačke, Svete Zemlje, Egipta, Sjedinjenih Američkih Država, Kanade i posebno Južne Amerike, kako je razvidno iz popisa autora na početku knjige. Djelo je, dakle, jedan sveobuhvatni pristup Knjizi Otkrivenja, od strane autora i iz cijelog svijeta. Pred čitateljima je tako mnogostrani pristup Apokalipsi s povijesne, lingvističke, egzegetske, teološke, ali i umjetničke, simboličke i psihološke strane. Prvi dio obuhvaća porijeklo Knjige Otkrivenja, polazeći od biblijsko-židovskog svijeta, zatim helenističko-rimskoga svijeta. Zatim su tu biblijske teme, odnos prema drugim biblijskim spisima. Drugi poveći dio obuhvaća velike teme Knjige Otkrivenja, literarne i teološke motive. Treći dio obrađuje učinke te knjige, tzv. *Wirkungsgeschichte* tijekom povijesti, sve do danas, čak i na području psihoanalize, ikonografije i kinematografije. Posebna hvala pripada nekadašnjem rektoru PBI-ja i kasnijem rektoru PUG-a milanskom nadbiskupu u miru kardinalu Carlu M. Martiniju, što je predstavio lik i životopis profesora Uga Vannija, njegov znanstveni i profesorski put i lik koji se može s pravom ilustrirati spisima apostola Pavla i posebno Knjigom Otkrivenja.

Tako je prvi prilično opširan dio (str. 17-308) naslovljen kao horizonti i nadahnuti zakonik; najprije se donosi prijevod članka s francuskog jezika, od petnaestak stranica o apokalipsama i

apokalipsi (F. Manns). Slijedi članak o teologiji pretpotopnog patrijarha Henoha, i njegovu grijehu odbijanja da gleda Boga (P. Sacchi). M. Cimoso retoričkim pitanjem tumači kako se autor Knjige Otkrivenja koristio Grčkom Biblijom. G. Biguzzi obrađuje vidjelca Ivana i helenističku kulturu. Tu je također tema Hrama kako ga je razumio prorok Ezekijel, a preuzela Knjiga Otkrivenja (M. Nobile). Obraduju se Božja otajstva, polazeći od Knjige Mudrosti i Ivanove Apokalipse (L. Mazzinghi). Tipičan je govor o Novom Jeruzalemu i *šekina* (Ombretta Pisano). Nova introduktorna tema govori o spisateljskoj aktivnosti gdje se suprotstavljaju Pavao i Apokalipsa (A. Colocrai). Obraduju se „idoli“ kao test sudbine kršćanstva od Pavla do Apokalipse (R. Penna). G. Segalla piše o Isusu Kristu *ho logos*, kao zajedničkoj prostirci (*sicioletto*) ivanovske zajednice (G. Segalla). A. Vanhoye piše o Apokalipsi i Poslanici Hebrejima. Liturgijska tema objašnjenja života opisana je pod naslovom Jaganjac pastir u Prvoj Petrovoj poslanici i u Apokalipsi (Elena Bosetti).

Drugi vrlo opširni dio obrađuje tekst i tumačenja Knjige Otkrivenja (str. 309-646). Prvi prilog istražuje Papirus 115 koji piše o broju Zvijeri (H. Chapa). E. Franco govori o prorocima i proroštvima u Knjizi Otkrivenja. Daljnji prilog bavi se pojmom 'čuvati' u Apokalipsi (M. Marino). Postoji i istraživanje o brojevima u Knjizi Otkrivenja (E. Corsini). A. Valentini istražuje Otk 12 i simbolizam Žene. I opet se govori o Zvijeri Apokalipse u modernoj egzegezi (J. López). Nadalje se istražuju neki aspekti u prijevodu engleskog članka: Liturgija i Apokalipsa (A. Robert Nusca). I novi članak, prijevod sa španjolskog, bavi se liturgijskom stilizacijom Kristova dolaska u Apokalipsi (J. F. Toribio Cuadrado). Zanimljivo je teološko istraživanje muke Kristove i kršćana u Knjizi Otkrivenja (K. Fahim Awad Hanna). L. M. Guerra Suarez istražuje na španjolskom, a ovdje u prijevodu, preobraznu sliku bijelog konjanika u Otk 6,1-2; 19,11-16. A. Spatafora izlaže Hram u Apokalipsi. Mojsijeva i Jaganjčeva pjesma čini reлектiru Pnz 32 (C. Doglio). R. Meynet donosi teološku analizu doksologije 'aleluja'. Prijevod rasprave političke teologije sa španjolskog naslovljen je „Protiv onih koji uništavaju zemlju“ (C. Bedriñán). F. Contreras Molina istražuje Novi Jeruzalem kao otvoreni grad.

Treći najkraći dio nosi naslov: Horizonti i perspektive (647-840). Na prvome je mjestu članak o kanonu Apokalipse u prvom mileniju (C. Marucci). Zatim G. Pani piše o komentaru Apokalipse Viktora iz Ptuja. Alessandra Polastri nudi članak o Apokalipsi u Ambroziastru: milenarističko čitanje u Rimu, u 4. stoljeću. Slijedi

prijevod s engleskog o istraživanju Antikrista i Novog Jeruzalema u spisima Joakina da Fiorea (Josephine Massyngberde Ford). Slijedi prijevod s njemačkog rasprave o Apokalipsi i psihoanalizi u suautorstvu M. Karrera i H. Wahla. Također s područja *Wirkungsgeschichte* slijede dva priloga: Doprinos katalogu o ikonografiji Apokalipse u drugoj polovini 20. stoljeća (G. Marconi) i Apokalipsa i kinematografija: za priču bez konca (C. Tagliabue).

U dodatcima se prvo nalaze objavljena djela Uga Vannija: 16 knjiga (jedna opsežna objavljena je još kasnije) i 185 rasprava, članaka i studija (ovom nizu valja pridodati i kasnija objavljenja), (841-854). Nakon popisa Vannijeve bibliografije slijedi (ovdje nepotpuno) Kazalo imena (855-870). Djelo završava Kazalom sadržaja cijeloga djela po naslovima i podnaslovima (871-879). Zadnja tvrdo uvezana korica donosi isječak iz prezentacije kardinala C. M. Martinija.

Sam prikaz danosti i posebno sadržaja pokazuje da je taj zbornik prava panorama sadržaja, teologije i utjecaja Knjige Otkrivenja. S pravom to veliko djelo nosi jednostavno naslov Apokalipsa i precizaciju u podnaslovu kao tokovi u Ivanovom Otkrivenju. Poveći broj članaka originalno je pisan na drugim jezicima, kao što su španjolski, engleski, njemački i francuski, no priređivači su ih dali prevesti, što je od koristi za talijanske čitatelje; no time su prikraćeni drugi netalijanski kolege, prijatelji i čitatelji, posebno i stoga što je Ugo Vanni pisao i na tim jezicima, a neka su mu djela i prevedena na druge jezike, posebno na španjolski. Valja naglasiti da su sve spomenute rasprave, studije i članci pisani znanstveno, što je razvidno i iz izbora tema i brojnih bilježaka. Tu su upućivanja na produbljenje u spomenutom popratnom znanstvenom aparatu. Mnogi su pristupi u svim dijelovima zbornika 'novum' za proučavanje Apokalipse. U prvom dijelu zbornika originalni su i novi prilozi o Apokalipsi u usporedbi s prorokom Ezekijelom, Knjigom Mudrosti i novozavjetnim Ivanovim spisima, Pavlom, Poslanicom Hebrejima i Prvom Petrovom poslanicom. Još je veći broj novih priloga u drugom dijelu zbornika; to je prije svega proučavanje P 115 o Zvijeri kao i moderno proučavanje istog literarnog motiva ili egzegetsko proučavanje bijelog konja u Otk 6 i 19. Liturgijsku dimenziju Knjige Otkrivenja obrađuju čak četiri priloga. U trećem dijelu, u *Wirkungsgeschichte*, novost i originalnost čine višestruki prilozi o Antikristu i posebno već spomenuti prilozi o Apokalipsi i psihoanalizi, ikonografiji i kinematografiji. A obogaćenje Apokalipse, njezinog svijeta i okoline u duhu je razumijevanja i jubilarca prof. Vannija o njegovoj 75. obljetnici života. Zato je svakako od koristi

barem u natuknicama zabilježiti to sekundarno djelo s brojnim prilozima o Knjizi Otkrivenja.

Nikola Hohnjec, Zagreb

E-mail: nikola.hohnjec@zg.t-com.hr

"Velika" europska i "mala" hrvatska filozofija renesanse

Krešimir ČVRLJAK, *Uvod u filozofiju renesanse*, Sveučilište u Zagrebu – Hrvatski studiji, Zagreb, 2008., 460 stranica.

Knjiga *Uvod u filozofiju renesanse*, koju je napisao dr. Krešimir Čvrljak, sadrži proslav te dva opširna dijela. Prvi dio, u kojemu autor govori o "velikoj" europskoj filozofiji renesanse sadrži osam poglavlja, dok drugi dio, u kojemu autor govori o "maloj" hrvatskoj filozofiji renesanse, sadrži sedam poglavlja.

Knjigu je autor zamislio kao "što vjerniju i što cjelovitiju projekciju stanja i zbivanja u europskoj filozofiji renesanse 15. i 16. st." (str. 7). Da bi artikulirao dvije temeljne označnice filozofije renesanse, tj. onog dorenesansnog "više ne" i onog renesansnog "još ne", onog *prius* i onog *posterius* renesansnog praga, tih za humanističku renesansu karakterističnih epohalnih razdjelnica, Čvrljak se kreće pri svjetlu starijih, novijih i najnovijih interpretativnih elaboracija i priloga za povijest europske i hrvatske filozofije renesanse.

Ranorenesansni ili predrenesansni preteče: mrtvozornici dorenesansnog oblika mišljenja

U ovom poglavlju autor govori o pretečama renesansnoga filozofskog mišljenja i nalazi ih već u razdoblju "karolinške renesanse" u vremenskom razdoblju od druge polovice 8. do kraja 9. stoljeća. Naime, neki povjesničari nalaze tragove renesanse već u doba Karla Velikog, čija renesansa je bila prva srednjovjekovna "renesansa". Za to razdoblje važna su filozofska djela Alkuina iz Yorcka, J. Scotusa Eriugenea. Nakon toga, u 12. stoljeću, važna je škola u Chartresu, koja je ušla u povijest filozofije kao jedna od najrazvijenijih lokalnih škola toga vremena. Autor naglašava da